

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

การออกแบบกราฟิกสำหรับพัดรอง (ตาลปัตร)

GRAPHIC DESIGN FOR TALIPOT FAN

รฟ.
๒๖๒๗๕๗
๒๕๕๙

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... **78187**
วัน,เดือน,ปี..... **25 ก.พ. 2551**

b. **1188๗๕3๖**
i.

ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชานิสิตศิลป์ ภาควิชานิสิตศิลป์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปีการศึกษา ๒๕๕๙

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบอนุญาตศิลปนิพนธ์

การออกแบบกราฟฟิกสำหรับพัดรอง (ตาลปัตร)

GRAPHIC DESIGN FOR TALIPOT FAN

นายณัฐ นาคประเสริฐ

Mr. NAROUP NAKPRASERT

ภาควิชาศิลปะ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
อนุมัติให้ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะ

อาจารย์ที่ปรึกษาศิลปนิพนธ์.....เสาวภา พงษ์คุณากร.....วันที่ 30 มี.ค. 2550
(อาจารย์เสาวภา พงษ์คุณากร)

หัวหน้าภาควิชา.....[Signature].....วันที่ 30 มี.ค. 50
(อาจารย์วิศักดิ์ รักใหม่)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อศิลปนิพนธ์	การออกแบบกราฟฟิกสำหรับพัดรอง (ตาลปัตร) GRAPHIC DESIGN FOR TALIPOT FAN
ชื่อ	นายณัฐป นาคประเสริฐ
สาขาวิชา	นิเทศศิลป์
ภาควิชา	นิเทศศิลป์
คณะ	สถาปัตยกรรมศาสตร์
ปีการศึกษา	2549
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์เสาวภา พงษ์คุณากร

บทคัดย่อ

ตาลปัตร เป็นพัดที่พระสงฆ์ใช้เมื่อได้รับนิมนต์ให้ไปเทศน์ หรือทำกิจพิธีสงฆ์ในที่ใด ซึ่งเป็นชื่อรวมเรียกได้ทั้ง ตาลปัตร พัดยศ และพัดรอง แต่ละชนิดมีลักษณะต่างกัน คือ ตาลปัตร เป็นพัดที่ทำจากใบตาล พัดยศ เป็น พัดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่พระสงฆ์พร้อมกับการพระราชทานสมณศักดิ์ และพัดรอง เป็นพัตรูปหน้านาง ที่ตอนบนของพัดมนและกว้างกว่าตอนล่าง ทำขึ้นจากโครงไม้ไผ่ซึ่งผ่าแพร่หุ้มโครงแล้วปิดด้วยผ้าไหมดเรียบๆ จากนั้นมีการนิยมตกแต่งด้วยลวดลายปักต่างๆ

ในปัจจุบัน พระสงฆ์มักจะใช้พัดรองเสมอ โดยพระสงฆ์จะใช้บังหน้าขณะสวดเจริญพระพุทธมนต์ และด้านที่หันออกสู่ญาติโยมมักจะมีลวดลายแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ ลวดลายต่างๆ บนพัดรอง ส่วนใหญ่นอกจากจะมีภาพประกอบอันเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ตราสัญลักษณ์ และตัวอักษรหลักธรรมแล้ว มักมีชื่อนุคคล หรือบริษัทห้างร้านผู้นำมาถวายติดอยู่ เป็นการประชาสัมพันธ์ไปด้วย

โครงการนี้เป็นการออกแบบภาพหรือลวดลายบนพัดรอง โดยคำนึงถึงการใช้งานในแต่ละวาระโอกาส และเลือกหลักธรรมที่มีความเหมาะสม ได้แบ่งงานเป็น 3 ชุด ได้แก่ พัดรองชุด “ศีล 5” สำหรับงานมงคลพิธีทางโลก จำนวน 5 เล่ม พัดรองชุด “อินทรี 5” สำหรับงานมงคลพิธีทางศาสนา จำนวน 5 เล่ม พัดรองชุด “อนิจจัง” สำหรับงานอวมงคลงานศพ จำนวน 4 เล่ม และพัดรองเดี่ยว “อมตมัน” สำหรับทุกวาระอีก 1 เล่ม การออกแบบมีการใช้ภาพและสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา

ที่จะสามารถสื่อความหมายถึงหลักธรรมในข้อต่างๆ ได้ และมีการออกแบบงานเป็นชุด ตามจำนวนที่ใช้ในแต่ละวาระโอกาส รวมถึงบัตรรองเดี่ยวสำหรับใช้งานได้ทุกวาระ โดยใช้ภาพและหลักธรรมที่เป็นกลาง เน้นถึงความเข้าใจในธรรมชาติ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพุทธศาสนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณพระรัตนตรัยที่ให้ความรู้ทั้งทางวิชาการและการดำเนินชีวิต
ขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และญาติพี่น้องนาศประเสริฐและตรีธรรชาติทุกคน
ขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ทุกท่านที่คอยให้ความรู้และคำแนะนำที่ดี
ขอบพระคุณบรรพคณาจารย์ทุกท่านที่เคยให้ความรู้มาทั้งในและนอกห้องเรียน
ขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ภาควิชานิเทศศิลป์ ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจ
และขอบคุณทุกๆ คนในชีวิตของข้าพเจ้าที่ยังไม่ได้กล่าวถึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีหลักคำสอนและข้อปฏิบัติที่ดีอยู่มากมาย แต่ชาวพุทธบางส่วนคิดว่าหลักธรรมต่างๆ เป็นเรื่องเข้าใจยาก ทั้งที่บางครั้งตนเองยังไม่ได้ลงสัมผัสหลักธรรมนั้นเลย ดังนั้นข้าพเจ้าจึงต้องการที่จะผลิตสื่อที่จะทำให้ชาวพุทธได้มีโอกาสสัมผัสหลักธรรมกันมากขึ้น โดยการออกแบบกราฟฟิกบนพีซีตรง (ตาข่าย) นี้ และหวังอย่างยิ่งว่าคงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อไป

นฤป นาดประเสริฐ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
คำนำ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	1
1.3 ขอบเขตของโครงการ.....	2
1.4 แนวทางการบรรลุเป้าหมาย.....	2
บทที่ 2 พัดรอง (ตาลปัตร)	
2.1 ประวัติความเป็นมาของพัดรอง.....	4
2.2 การใช้งานพัดรอง.....	6
2.3 รูปแบบของการออกแบบพัดรองในลักษณะต่างๆ.....	7
2.4 เทคนิคที่ใช้ในการทำพัดรอง.....	7
บทที่ 3 การออกแบบลวดลายในพื้นที่จำกัด	
3.1 การออกแบบตัวหนังสือในพื้นที่จำกัด.....	9
3.2 การออกแบบลายไทยในพื้นที่จำกัด.....	11
3.3 ภาพตัวอย่างการออกแบบลายในพื้นที่จำกัด.....	14
บทที่ 4 การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเบื้องต้น	
4.1 ข้อจำกัดในการออกแบบพัดรอง.....	15
4.2 แนวทางการออกแบบ.....	16
บทที่ 5 การออกแบบและการพัฒนาแบบร่าง	
5.1 แบบร่างครั้งที่ 1.....	17
5.2 แบบร่างครั้งที่ 2.....	20

	หน้า
บทที่ 6 ผลงานจริง	
6.1 พัดรองชุดงานมงคลพิธีทางโลก (สีต 5).....	37
6.2 พัดรองชุดงานมงคลพิธีทางศาสนา (อินทรี 5).....	42
6.3 พัดรองชุดงานอวมงคลงานศพ (อนิจจัง).....	47
6.4 พัดรองเดี่ยวสำหรับทูกวาระ (อนาถมัน).....	51
6.5 พัดรองอนาถมันที่สร้างขึ้นด้วยเทคนิคการปัก.....	52
บทที่ 7 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	53
บรรณานุกรม.....	54

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
1 ตาลปัตร.....	4
2 พัดยศ.....	5
3 พัดรอง.....	5
4 พักษณี.....	6
5 การเขียนตัวอักษรในพื้นที่วงกลม.....	9
6 การเขียนตัวอักษรในพื้นที่วงรี.....	10
7 การเขียนตัวอักษรในพื้นที่สี่เหลี่ยมทแยงมุม.....	11
8 แหล่งที่มาของลายไทย.....	12
9 การต่อลายในแบบต่างๆ.....	13
10 การต่อลายไทยเป็นลายตาลปัตร.....	14
11 ตัวอย่างการออกแบบลายในพื้นที่จำกัด.....	14
12 ขนาดและรูปร่างของพัดรอง.....	15
13 แบบร่างพัดรองชุดงานมงคลพิธีทางโลก ครั้งที่ 1.....	17
14 แบบร่างสัญลักษณ์ ศิล 5.....	18
15 แบบร่างนมพัด ศิล 5.....	19
16 แบบร่างพัดรองชุดงานมงคลพิธีทางศาสนา ครั้งที่ 1.....	19
17 แบบร่างพัดรองชุดงานอวมงคลงานศพ ครั้งที่ 1.....	20
18 แบบร่างพัดรองชุดงานมงคลพิธีทางโลก ครั้งที่ 2 (ชุดศิลป 5).....	21
19 แบบร่างนมพัดชุดอินทรี 5 แผ่นที่ 1.....	22
20 แบบร่างนมพัดชุดอินทรี 5 แผ่นที่ 2.....	23
21 นมพัดชุดอินทรี 5.....	24
22 แบบร่างพัดรองชุดงานมงคลพิธีทางศาสนา ครั้งที่ 2 (ชุดอินทรี 5).....	24
23 ธงฉัพพรรณรังสี และสัญลักษณ์ ที่ออกแบบในชุด อินทรี 5.....	26
24 นำสัญลักษณ์ที่ออกแบบในชุด อินทรี 5 ไปใส่บนพัดรอง.....	26
25 แบบร่างนมพัดชุดอนิจจัง.....	27

ภาพที่	หน้า
26 นมพืดชูดอนิจจัง.....	27
27 แบบร่างพัครองชูดงานอวมงคลงานศพ ครั้งที่ 2 (ชูดอนิจจัง).....	28
28 แบบร่างนมพืดอนาตมัน แบบที่ 1.....	29
29 นมพืดอนาตมัน แบบที่ 1.....	29
30 นมพืดอนาตมัน แบบที่ 2.....	30
31 แบบร่างพัครองอนาตมัน แบบที่ 1.....	30
32 แบบร่างพัครองอนาตมัน แบบที่ 2.....	31
33 แบบร่างพัครองอนาตมัน แบบที่ 3.....	32
34 แบบร่างพัครองอนาตมัน แบบที่ 4.....	33
35 นมพืดอนาตมัน แบบที่ 3.....	34
36 นมพืดอนาตมัน แบบที่ 4.....	34
37 แบบร่างพัครองอนาตมัน แบบที่ 5.....	35
38 พืดรองชูดศีล 5 เล่มที่ 1.....	37
39 พืดรองชูดศีล 5 เล่มที่ 2.....	38
40 พืดรองชูดศีล 5 เล่มที่ 3.....	39
41 พืดรองชูดศีล 5 เล่มที่ 4.....	40
42 พืดรองชูดศีล 5 เล่มที่ 5.....	41
43 พืดรองชูดอินทรีย์ 5 เล่มที่ 1.....	42
44 พืดรองชูดอินทรีย์ 5 เล่มที่ 2.....	43
45 พืดรองชูดอินทรีย์ 5 เล่มที่ 3.....	44
46 พืดรองชูดอินทรีย์ 5 เล่มที่ 4.....	45
47 พืดรองชูดอินทรีย์ 5 เล่มที่ 5.....	46
48 พืดรองชูดอนิจจัง เล่มที่ 1.....	47
49 พืดรองชูดอนิจจัง เล่มที่ 2.....	48
50 พืดรองชูดอนิจจัง เล่มที่ 3.....	49
51 พืดรองชูดอนิจจัง เล่มที่ 4.....	50
52 พืดรองอนาตมัน.....	51
53 พืดรองอนาตมันที่ทำขึ้นด้วยเทคนิคการปัก.....	52

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ

คำว่า พัดรอง หมายถึง พัดที่ทำขึ้นเป็นที่ระลึกในงานพิธีต่างๆ รวมถึงงานพระราชพิธี รัฐพิธี และพิธีทำบุญต่างๆ ของราษฎร ก็รวมเรียกว่า พัดรองด้วยเช่นกัน คำว่าพัดรอง เป็นชื่อเรียก เฉพาะพัดที่สร้างขึ้นเป็นที่ระลึกในงานพิธีต่างๆ ส่วนคำว่า ตาลบัตร เป็นชื่อรวมเรียกได้ทั้งพัดยศ และพัดรอง

พัดที่พระสงฆ์ใช้เมื่อได้รับนิมนต์ให้ไปเทศน์ หรือทำกิจพิธีสงฆ์ในที่ใดในปัจจุบันจะใช้พัดรองเสมอ โดยพระสงฆ์จะใช้บังหน้าขณะสวดเจริญพระพุทธมนต์ และด้านที่หันออกสู่ญาติโยม มักจะมีลวดลายแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ ซึ่งลวดลายต่างๆ บนพัดรองในปัจจุบัน ส่วนใหญ่นอกจากจะมีภาพประกอบอันเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ตราสัญลักษณ์ และตัวอักษรหลักธรรมแล้ว มักมีชื่อบุคคล หรือบริษัทห้างร้านผู้นำมาถวายติด เป็นการประชาสัมพันธ์ไปด้วย

ดังนั้น การออกแบบภาพพัดรองโดยมีข้อความธรรมะ จึงเป็นการเอื้อต่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ธรรมะสร้างสรรค์ปัญญา ให้ญาติโยมได้เข้าใจในหลักธรรมที่ดีได้อีกทางหนึ่ง

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อศึกษาการออกแบบตัวอักษรและลวดลายในที่จำกัด
- 2) เพื่อศึกษาและประยุกต์การใช้ภาพและสัญลักษณ์ในพุทธศาสนา รวมถึงลวดลายศิลปะของไทยในแนวทางร่วมสมัย
- 3) ออกแบบพัดรองเพื่อเป็นสื่อทางธรรมะ และมีความเหมาะสมกับการใช้งานตามวาระโอกาสต่างๆ

1.3 ขอบเขตของโครงการ

ออกแบบผังรองโดยใช้หลักกรรม เพื่อใช้ในการสวดเจริญพระพุทธมนต์ ในงานกุศลต่างๆ โดยมีหัวข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) ผังรองชุดงานมงคล แบ่งเป็น
 - 1.1) งานมงคลพิธีทางโลก (ช่วงอายุของบุคคล) เช่น วันเกิด แต่งงาน
ขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ จำนวน 5 เล่ม
 - 1.2) งานมงคลพิธีทางศาสนา เช่น งานบวช วันพระ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา
วันอาสาฬหบูชา ฯลฯ จำนวน 5 เล่ม
- 2) ผังรองชุดงานอวมงคลงานศพ (พระสวดพระอภิธรรม สวดรับเทศน์ และสวดหน้าไฟ)
จำนวน 4 เล่ม
- 3) ผังรองเดี่ยวสำหรับทุกวาระ จำนวน 1 เล่ม
รวมทั้งสิ้น 15 เล่ม

1.4 แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

- 1) เสนอหัวข้อ อธิบายแนวความคิดและความเป็นไปได้ในการออกแบบผังรอง
- 2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูล
 - 2.1) ผังรองและการออกแบบ
 - 2.2) พิธีต่างๆ ในพุทธศาสนา
 - 2.3) หลักกรรมต่างๆ ในพระพุทธศาสนา
 - 2.4) การออกแบบตัวอักษรและสวดภายในที่จำกัด
- 3) วิเคราะห์และสรุปข้อมูลเบื้องต้น
 - 3.1) ข้อจำกัดในการออกแบบ
 - ขนาด
 - เทคนิคการผลิต
 - 3.2) วาระโอกาสในการใช้งาน
 - 3.3) หลักกรรมที่ใช้
 - 3.4) ขอบเขตของงาน
 - 3.5) แนวทางการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 4) ทำแบบร่างขั้นต้น แก้ไขและปรับปรุง
- 5) สร้างชิ้นงาน
- 6) สรุปและประเมินผล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

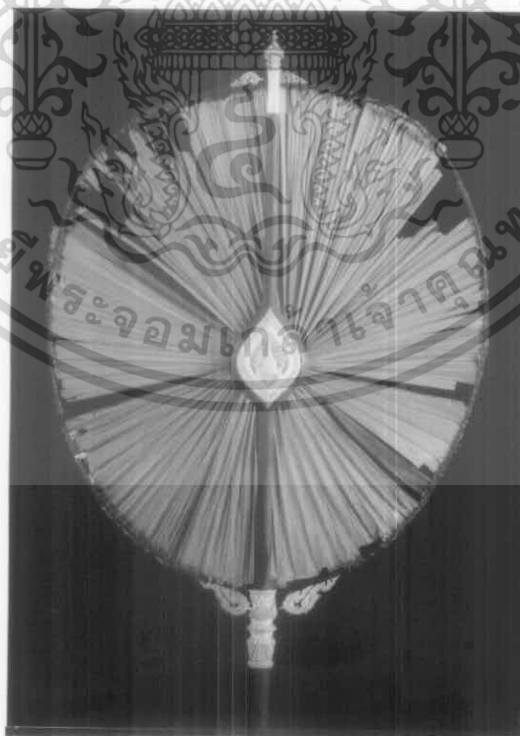
บทที่ 2

พัดรอง (ตาลปัตร)

2.1 ประวัติความเป็นมาของพัดรอง

คำว่า พัดรอง หมายถึง พัดที่ทำขึ้นเป็นที่ระลึกในงานพิธีต่างๆ รวมถึงงานพระราชพิธี รัฐพิธี และพิธีทำบุญต่างๆ ของราษฎร ก็รวมเรียกว่าพัดรองด้วยเช่นกัน คำว่าพัดรอง เป็นชื่อเรียกเฉพาะพัดที่สร้างขึ้นเป็นที่ระลึกในงานพิธีต่างๆ ส่วนคำว่า ตาลปัตร เป็นชื่อรวมเรียกได้ทั้ง ตาลปัตร พัดยศ และพัดรอง ซึ่ง แต่ละชนิดมีลักษณะ ดังนี้

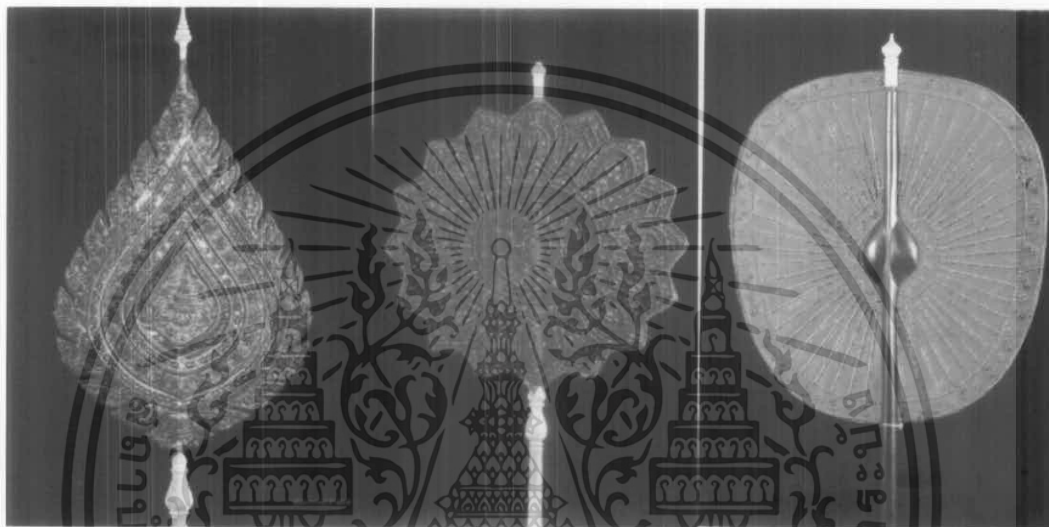
ตาลปัตร เป็นคำภาษาไทยมาจากภาษาบาลีว่า ตาล ปตุต แปลว่า ใบตาล เป็นสิ่งของสำหรับคนทั่วไป สำหรับบังแดด พัดลม มาแต่ก่อนพุทธกาล และเมื่อครั้งถึงสมัยพุทธกาลแล้วก็เป็นสิ่งที่พระสงฆ์ถือขึ้นบนธรรมาสถาณะเวลาแสดงธรรมเทศนา แต่ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าใช้ทำอะไร เดิมมีขนาดเล็ก กลมมน และด้านสั้น ซึ่งแต่เดิมนั้นพระท่านใช้แต่พัดที่ทำจากใบตาล พัดนั้นจึงได้ชื่อเรียกว่า ตาลปัตร สืบมา ถึงเมื่จะมีถาวรเปลี่ยนวัสดุแล้วก็ตาม

ภาพที่ 1 ตาลปัตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พัดยศ คือ พัดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่พระสงฆ์พร้อมกับการพระราชทานสมณศักดิ์ เพื่อเป็นสิ่งประกาศเกียรติคุณและบอกชั้นยศที่ได้รับพระราชทานนั้นว่า เป็นชั้นอะไร ในลักษณะเดียวกันกับการพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แก่ข้าราชการและประชาชน มีลักษณะแตกต่างกันไปตามลำดับฐานันดรในสงฆ์บริรักษ์ เช่น พัดแฉกทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ พัดพุดตาน และพัดหน้านาง เป็นต้น

พัดแฉกทรงพุ่มข้าวบิณฑ์

พัดพุดตาน

พัดหน้านาง

ภาพที่ 2 พัดยศ

พัดรอง เป็นพัดรูปหน้านาง ที่ตอนบนของพัดมนและกว้างกว่าตอนล่าง ทำขึ้นจากโครงไม้ไผ่ซึ่งผ้าแพรหุ้มโครงแล้วปิดด้วยผ้าไหมตเรียบๆ จากนั้นมีการนิยมตกแต่งด้วยลวดลายปักหรือเทคนิคต่างๆ

ภาพที่ 3 พัดรอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พัตรองเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 4 ที่ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พัตรองแทนตาลปัตรที่เป็นพัดใบตาลธรรมดาหรือพัชนี เนื่องมาจากพัชนีนั้นมีรูปรี ใบงอแง มีด้ามยาว รูปร่างคล้ายจึก ซึ่งเดิมพัชนีเป็นเครื่องยศของขุนนาง เมื่อเจ้าของสิ้นชีวิตไป ทายาทก็จะนำไปถวายพระสงฆ์ (ทำให้คิดกันว่าพระสงฆ์ที่มีบรรดาศักดิ์จะถือพัชนี) ซึ่งลักษณะของพัชนีนี้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่โปรดอย่างมาก ทรงว่าแบบไม่งามเป็นอัปมงคล จึงทรงดำริที่จะสร้างพัตรองให้พระใช้แทน พัตรองนี้นอกจากจะสร้างในงานมงคลแล้ว ยังมีการสร้างในงานศพด้วย เรียกว่า “พัตสังเค็ด”

ภาพที่ 4 พัทชนี

2.2 การใช้งานพัตรอง

การตั้งพัตรอง พระสงฆ์จะจับด้วยมือขวา ปลายหัวแม่มือชี้ขึ้นตามด้ามพัด กระจะยะห่างจากนมพัตราว 5 นิ้ว ด้ามพัดให้ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างเข่าทั้งสองข้างพอสวยงามในท่านั่งขัดสมาธิ แต่ถ้าตั้งผ้าบังสุกุล พระท่านจะจับพัดด้วยมือซ้าย เพราะต้องใช้มือขวาจับผ้าบังสุกุล เมื่อบังสุกุลเสร็จแล้วจะทำการอนุโมทนา ต้องเปลี่ยนมาจับพัดด้วยมือขวา

การตั้งพัตรองนั้น จะใช้ในขณะสวดเจริญพระพุทธมนต์ (สวดมนต์) โดยพระสงฆ์รูปที่สวดนำจะตั้งก่อน เมื่อพระสงฆ์รูปอื่นสวดรับจึงจะตั้งตาม แต่หากไม่มีพัด ก็ให้ประนมมือสวดแทนได้ และจะใช้โอกาสในการขึ้นธรรมาสันเทศนา

จำนวนพระที่ใช้พัตรองในโอกาสต่างๆ มีดังนี้

- พิธีทำบุญงานมงคล อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 5 รูป ข้างมากไม่มีกำหนด แต่นิยมเป็นเลขคี่ (พิธีหลวงนิยม 10 รูป)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- งานมงคลสมรส เมื่อก่อนนิยมนิมนต์จำนวนคู่ คือ 6 - 8 - 10 - 12 รูป เพื่อให้ฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวนิมนต์ฝ่ายละเท่า ๆ กัน แต่ปัจจุบันก็นิยมนิมนต์เป็นเลขคี่ คือ 5 - 7 - 9 รวมกับพระพุทธ 1 องค์ ถือเป็นเลขคู่พอดี
- ทำบุญอายุนิยมนิมนต์เกินกว่าอายุเจ้าภาพ 1 รูป หรือ 9 รูปเท่าจำนวนดาวนพเคราะห์
- งานอวมงคลเกี่ยวเนื่องกับพิธีศพ

สวดพระอภิธรรม 4 รูป

สวดหน้าไฟ 4 รูป

สวดรับเทศน์ 4 รูป

สวดพระพุทธรูป 5 - 7 - 10 รูป ตามกำลังศรัทธา

สวดแจก 20 - 25 - 50 - 100 - 500 รูป หรือทั้งวัด

สวดมาติกา สวดบังสุกุล นิยมนิมนต์เท่าอายุผู้ตาย หรือตามศรัทธาก็ได้

2.3 รูปแบบของการออกแบบพัตรองในลักษณะต่างๆ

พัตรองที่เอกชนสร้างขึ้นเป็นที่ระลึกในงานกุศลพิธีต่างๆ สามารถจัดทำไปได้ตามอัชฌาศัย ไม่ได้อยู่ในหลักเกณฑ์เหมือนกับการสร้างพัตยศ โดยไม่ขัดต่อศีลธรรมและขนบประเพณีอันดีงาม

การออกแบบพัตรองจากอดีตถึงปัจจุบันมีอยู่มากมายหลากหลาย ส่วนใหญ่ที่ได้รับการยอมรับในความงามเป็นงานฝีมือพระหัตถ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และพัตรองในงานสำคัญต่างๆ ซึ่งสามารถแยกออกได้ตามรูปภาพบนพัต 5 รูปแบบ คือ

- พัตรูปตราประจำพระองค์ อักษรย่อพระนาม หรือพระปรมาภิไธยย่อ
- พัตรูปอักษรหรือตัวอักษร
- พัตรูปสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย
- พัตแบบตกแต่งเฉพาะนามพัค
- พัตรูปตัวอักษรผสมภาพ

2.4 เทคนิคที่ใช้ในการทำพัตรอง

พัตรองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีการใช้เทคนิคกันหลากหลาย แต่ที่สุดแล้วก็กลับมานิยมการปักและพิมพ์เหมือนในคราวแรก ซึ่งเทคนิคต่างๆ มีดังนี้

- การปักเป็นลาย
- การปักคั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การปักเลื่อม
- การปักหุ่น
- การใช้ผ้าทองงามๆ แล้วทำเฉพาะนมพัด
- การวาดภาพ
- การพิมพ์
- การเปลี่ยนวัสดุ
- ผสมผสานระหว่างการปักและการพิมพ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

การออกแบบลวดลายในพื้นที่จำกัด

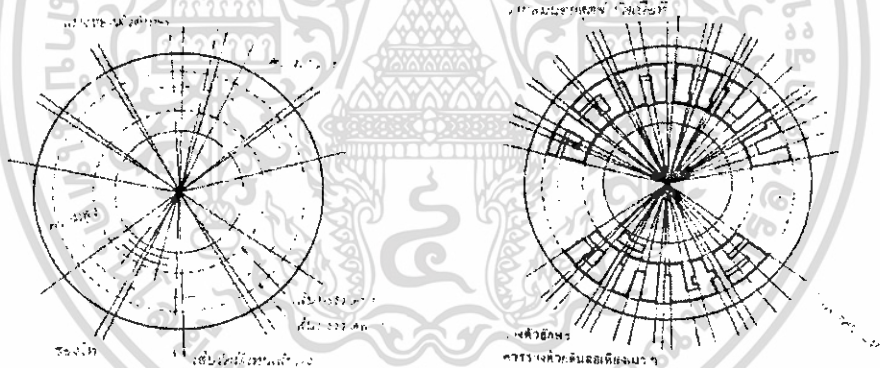
3.1 การออกแบบตัวหนังสือในที่จำกัด

วิธีเขียนตัวอักษรในที่จำกัด อาจกำหนดพื้นที่เป็นรูปวงกลม วงรี สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม เป็นต้น ซึ่งจะแสดงตัวอย่างดังต่อไปนี้

พื้นที่วงกลม

แนวเส้นตั้งของตัวอักษรจะใช้เส้นรัศมีของวงกลมกำหนด แบ่งช่องตัวอักษรตามแนวเส้นรัศมี ส่วนเส้นแนวนอนกำหนดโดยวงกลมที่มีขนาดเล็กลงตามลำดับ

เมื่อได้เส้นกำหนดต่างๆ แล้ว วิธีการเขียนตัวอักษรก็เหมือนกับตัวอักษรในบรรทัดตรงๆ ปกติ

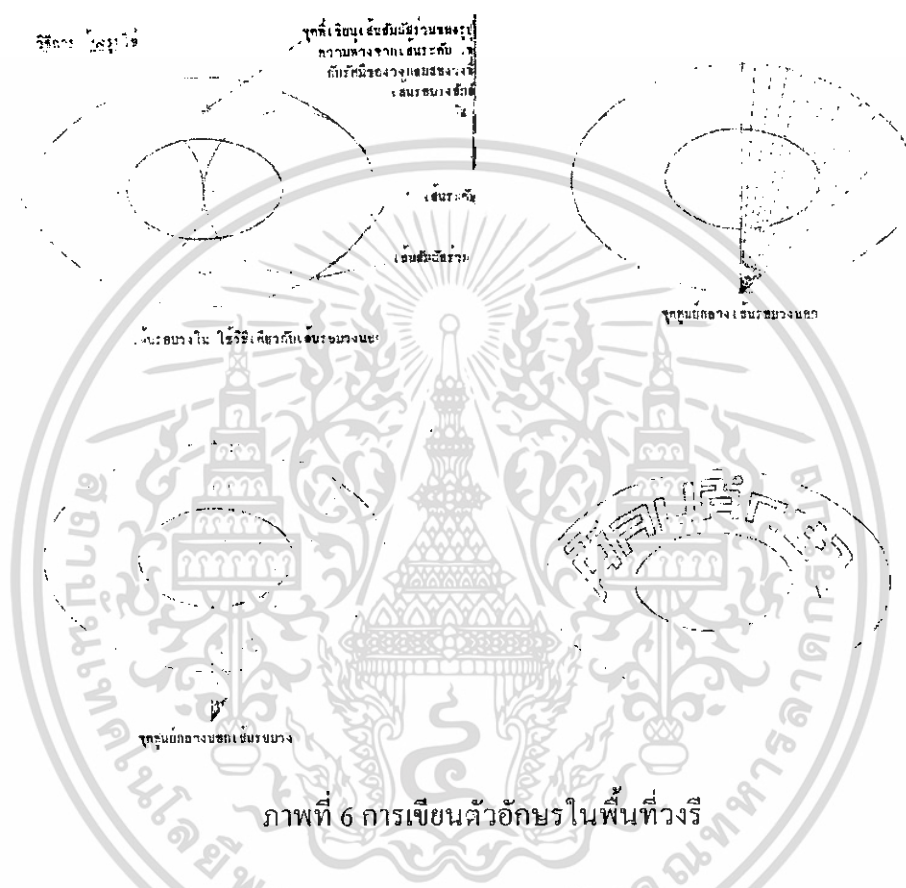

ภาพที่ 5 การเขียนตัวอักษร ในพื้นที่วงกลม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่วงรี

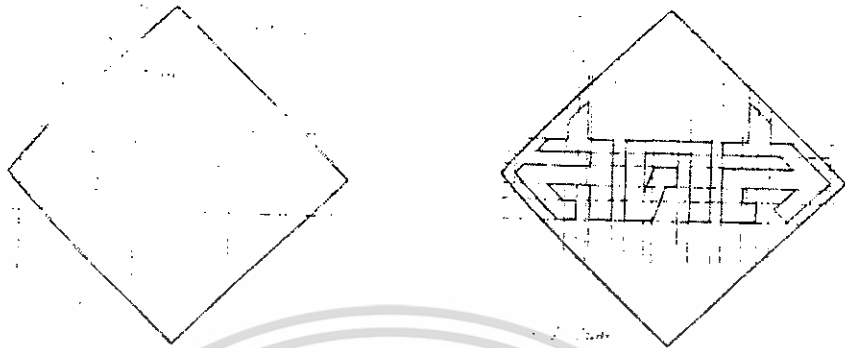
มีลักษณะคล้ายคลึงกับการเขียนอักษรลงในวงกลม แต่การหาจุดศูนย์กลางเพื่อเขียนเส้นแนวนอนต้องหาจากเส้นตั้งฉากของเส้นรอบวงนอก หรือหาจากจุดนอกเส้นรอบวงเล็กน้อย เพราะหากใช้จุดศูนย์กลางเหมือนวงกลม ความทแยงของเส้นจะทำให้ผิดส่วนไม่สวยงาม

ภาพที่ 6 การเขียนตัวอักษรในพื้นที่วงรี

พื้นที่สี่เหลี่ยมในลักษณะทแยงมุม

แนวบรรทัดดูกว้างในแนวทแยงมุม ตัวอักษรตัวแรกและสุดท้ายจึงมีพื้นที่บังค้ำ ต้องหักเหตามแนวเส้นกำหนดพื้นที่

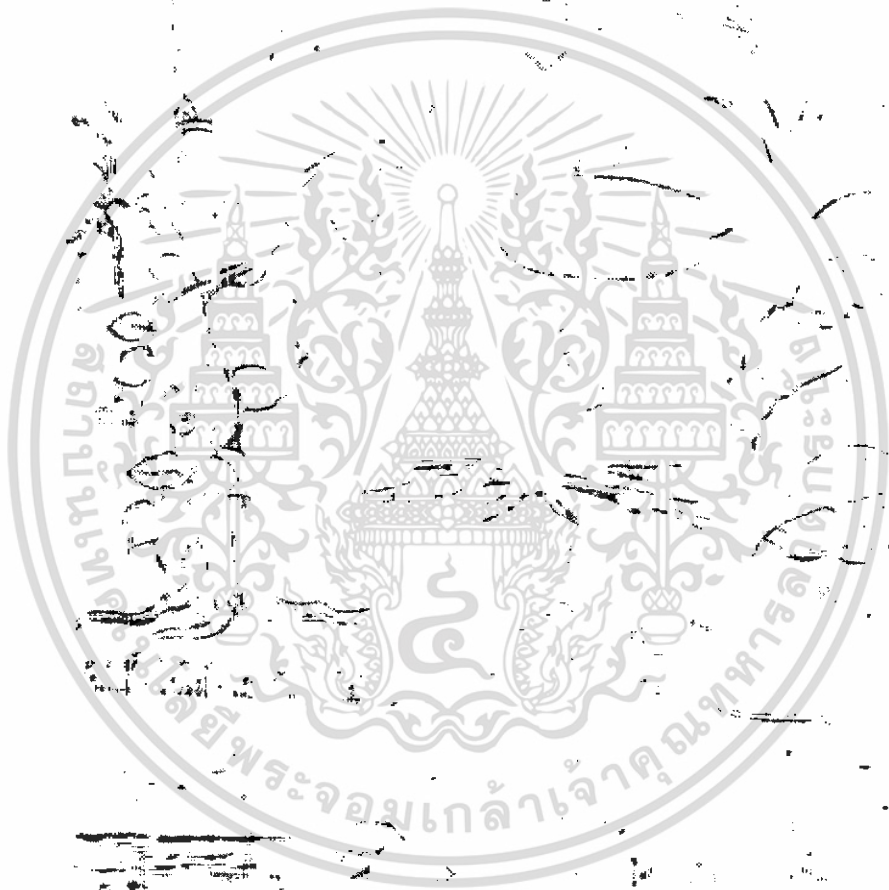

ภาพที่ 7 การเขียนตัวอักษร ในพื้นที่สี่เหลี่ยมทแยงมุม

สิ่งสำคัญของการเขียนอักษรในพื้นที่จำกัดก็คือ การแบ่งสัดส่วนให้ลงตัว หลังจากนั้น การเขียนตัวอักษรก็จะทำได้โดยง่าย

3.2 การออกแบบลายไทยในที่จำกัด

แหล่งที่มาของลายไทยนั้น ล้วนเกิดจากการประยุกต์ลายเส้นแบบสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติ จึงได้มาซึ่งลวดลายอันวิจิตร งดงาม และมีความกลมกลืนกับธรรมชาติ

ภาพที่ 8 แหล่งที่มาของลายไทย

การเขียนลายไทยจะเขียนลายชนิดใดก็ตาม หรือจะผูกลายอยู่ในรูปใดก็ตาม ตามกฎของการผูกลายที่ใช้กันทั่วๆ ไป ลายที่จะเขียนนั้นจะต้องมีที่ออกลายหรือที่เกิดของมันเสมอ จะเขียนขึ้นลอยๆ นั้น ข้างที่ดีเขาไม่ใช้กัน ฉะนั้น การเขียนลายก็ควรใช้ให้ถูกกฎเกณฑ์ของความนิยมด้วย ก็จะดีมาก ซึ่งที่ออกลาย ห้ามลาย และแยกลาย จะใช้ลายในลักษณะดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) ที่ออกลาย คือ มีกาบของลาย ตัวกระจัง ประจายาม นกคาบ พุ่มทรงข้าวบิณฑ์ เทพพนม เทพร้า (ภาพครึ่งตัว) นอกจากนี้จะเป็นรูปวงกลม รูปสี่เหลี่ยม ที่ใช้อักษรไขว้บรรจุ หรือ รูปคน รูปสัตว์ หรือจะใช้ภาพที่มีความหมายใดๆ ก็ได้ แต่ภาพที่เขียนต้องอยู่ในรูปใดรูปหนึ่ง

2) ที่ห้ามลาย คือ มีตัวกระจัง ประจายาม พุ่มทรงข้าวบิณฑ์ ฯลฯ

3) ที่แยกลาย คือ มีกาบคู่ นกคาบ ใบเทศ ใบเทศครึ่งตัว

การต่อลายมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

1) ใช้กาบเดี่ยว การซ้อนตัวนก และด้วยยอดสลับการและแบ่งตัวต่างกัน เป็นเถาโค้ง

2) ต่อเถาลายเปลว มีกาบนก นกคาบ และตัวนก เปลวต่อสลับกัน เป็นลาย เปลวเถาเลื้อย

3) ต่อลายเถาเลื้อยนกสามตัว มีกาบเดี่ยว กาบซ้อน นกคาบ ตัวนกตัวเล็ก ตัวโต แบ่งเต็มตัว

4) ลายก้านขดนกสามตัว มีตัวนกเล็ก โต ขอดลายกาบ และนกคาบครบถ้วน

แบบที่ 1

แบบที่ 2

แบบที่ 3

แบบที่ 4

ภาพที่ 9 การต่อลายในแบบต่างๆ

3.3 ภาพตัวอย่างการออกแบบลายในที่จำกัด

ภาพที่ 10 การต่อลายไทยเป็นลายตาลปัตร

ภาพที่ 11 ตัวอย่างการออกแบบลายในพื้นที่ยกกัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเบื้องต้น

4.1 ข้อจำกัดในการออกแบบพัทธอง

แม้ว่าจากข้อมูลที่หามาได้จะบอกได้ว่า พัทธองที่เอกชนสร้างขึ้นเป็นที่ระลึกในงานกุศลพิธีต่างๆ สามารถจัดทำไปได้ตามอรรถศาสตร์ ไม่ได้อยู่ในหลักเกณฑ์เหมือนกับการสร้างพัทธอง โดยไม่ขัดต่อศีลธรรมและขนบประเพณีอันดีงาม แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ก็ยังมีข้อจำกัดบางอย่างที่จำเป็นในการออกแบบ ดังนี้

- 1) ขนาดและรูปร่างของพัทธอง กว้างxยาว ประมาณ 36x41 เซนติเมตร

ภาพที่ 12 ขนาดและรูปร่างของพัทธอง

- 2) ภายนอกพัทธอง ไม่นิยมทำเป็นรูปบุคคล จะมีก็แต่พระพุทธรูปเจ้า และเทพต่างๆ
- 3) หากลายที่ออกแบบมีขนาดพอดีกับขอบของพัทธอง อาจมีการขาด-เกินของลายที่ไม่พอดีกับขอบ เนื่องจากขั้นตอนในการตัดทรงพัทธองที่อาจมีขนาดไม่แน่นอน จึงต้องหลีกเลี่ยงการออกแบบที่พอดีกับขอบ
- 4) สีของด้ายที่ปักอาจไม่ตรงตามที่ออกแบบ ระหว่างการออกแบบจึงต้องปรึกษากับผู้ทำการสร้างพัทธอง หรือหากต้องการสีที่แปลกออกไปก็อาจต้องใช้เทคนิคการพิมพ์ร่วมด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 แนวทางการออกแบบ

จากการรวบรวมข้อมูลและศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล จึงสามารถสรุปแนวทางการออกแบบได้ ดังนี้

- 1) ใช้หลักกรรมภาษาไทย เป็นจุดเด่นของงาน เพื่อเน้นถึงประโยชน์ในการเผยแพร่ โดยจะเลือกใช้ลักษณะตัวอักษรที่อ่านง่ายและดูนุ่มนวล แต่น่าเชื่อถือ
- 2) หากมีคำอ่านภาษาบาลี จะนำมาใช้ประกอบด้วย เพื่อให้ทราบถึงที่มาของคำแปลภาษาไทย แต่จะไม่ให้เด่นเท่าคำแปลภาษาไทย
- 3) ส่วนประกอบอื่นๆ ที่เป็นภาพ จะใช้การตกแต่งด้วยลายไทยที่ประยุกต์มาจากธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับหลักกรรม
- 4) ส่วนประกอบทั้งหมดจะมีการจัดวางที่ค่อนข้างกึ่งกลาง มีความสมมาตร เพื่อให้รู้สึกมั่นคง สงบ เป็นกลาง
- 5) สีที่ใช้แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ตามหมวดหมู่ของขอบเขตงาน คือ
 - งานมงคลทางโลก จะใช้สีค่อนข้างเรียบ และเป็นธรรมชาติ เพื่อให้รู้สึกผ่อนคลาย หลีกหนีจากความจัดจ้านในชีวิตประจำวัน
 - งานมงคลทางพุทธศาสนา ใช้สีที่มีพลังเป็นสีหลัก เพื่อให้เกิดความรู้สึกถึงพลังแห่งธรรมะ
 - งานอวมงคล ใช้สีเข้มที่ดูเคร่งขรึม เช่น ดำ เทา ม่วง เป็นสีหลัก เพื่อให้เหมาะสมกับบรรยากาศของงาน
- 6) เทคนิคที่คิดว่าจะใช้กับงานจริงคือ การปัก หรือการปักผสมผสานกับการพิมพ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

การออกแบบและการพัฒนาแบบร่าง

หลังจากการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดนำมาสู่ขั้นตอนในการออกแบบ โดยนำแนวทางที่ได้มาเป็นแนวคิดในการออกแบบ และเริ่มสร้างออกมาให้เป็นรูปธรรมเพื่อที่จะได้พัฒนาเป็นผลงานจริงในลำดับต่อไป ซึ่งขั้นตอนนี้ยังต้องมีการใช้กระบวนการทางความคิดในการออกแบบเพื่อให้ได้งานที่มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ โดยการพัฒนาแบบเป็นขั้นตอน ดังนี้

5.1 แบบร่างครั้งที่ 1

วิเคราะห์หาหลักธรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับพระองค์ที่จะออกแบบในแต่ละชุด

1) งานมงคลพิธีทางโลก

พยายามหาหลักธรรมที่อยู่ในชีวิตประจำวัน โดยที่คนทั่วไปสามารถนำไปใช้ได้ จนในที่สุด จึงเลือกหลักธรรมที่ว่า “อย่าอนตืนสาย อย่าอายทำกิน อย่าหมิ่นเงินน้อย อย่าคยอวาสนา อย่าบ้าอบายมุข” และลองทำภาพออกมาในลักษณะที่เคยเห็นในภาพคำธรรมะเดือนสติ ได้ภาพร่างออกมดังนี้

ภาพที่ 13 แบบร่างพระองค์ชุดงานมงคลพิธีทางโลก ครั้งที่ 1

2) งานมงคลพิธีทางพุทธศาสนา

หาหลักธรรมง่ายๆ ที่พุทธศาสนิกชนทุกคนรู้จัก จึงเลือกหลัก คีล 5 มาออกแบบ อันได้แก่

- ปาณาติปาตา เวรมณี สิกขาปทํ สมาธิยามิ
ละเว้นจากการฆ่าสัตว์
- อทินนาทานา เวรมณี สิกขาปทํ สมาธิยามิ
ละเว้นจากการลักทรัพย์

- กาเมศุมิจุจากรา เวมณี สิกขาปทํ สมาธิยามิ
ละเว่นจากการผิดในกาม
- มุสาวาทา เวมณี สิกขาปทํ สมาธิยามิ
ละเว่นจากการพูดโกหก
- สุราเมรยมชฺชปมาทฏฐานา เวมณี สิกขาปทํ สมาธิยามิ
ละเว่นจากการดื่มของเมา

ภาพที่ 14 แบบร่าง สัญลักษณ์ สีต 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และในชุดนี้ได้มีการทดลองออกแบบนมพัตด้วย

ภาพที่ 15 แบบร่างนมพัต ศิล 5

ภาพที่ 16 แบบร่างพัตรองชุดงานมงคลพิธีทางศาสนา ครั้งที่ 1

พัตรองชุดนี้เลือกใช้ตัวอักษร JS Noklaeas เพื่อให้เข้ากับ Symbols

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) พัดรองชุดงานอวมงคลงานศพ

เลือกใช้หลักธรรมที่พบเห็นได้บ่อยในงานศพ คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย โดยออกแบบภาพเป็นต้นไม้ เพื่อสื่อถึงสิ่งมีชีวิต ที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ภาพที่ 17 แบบร่างพัดรองชุดงานอวมงคลงานศพ ครั้งที่ 1

พัดรองชุดนี้เลือกใช้ตัวอักษร Kittithada Bold 75 P ซึ่งดูเรียบและนิ่ง

4) พัดรองเดี่ยวสำหรับทุกวาระ ยังไม่มีการออกแบบ

สรุปแบบร่างครั้งที่ 1

ยังมีกระบวนการคิดที่น้อยจนเกินไป โดยชุดงานมงคลพิธีทางโลกยังดูขาดความน่าสนใจอยู่ ชุดสี 5 ที่มีความตรงเกินไปอีกทั้งยังดูมีความไม่เหมาะสม ซึ่งโดยรวมควรจะนำสัญลักษณ์ทางศาสนามาใช้ให้มากขึ้นด้วย

5.2 แบบร่างครั้งที่ 2

หลังจากทำแบบร่างในครั้งที่ 1 แล้ว ได้มีการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในทางศาสนา ประกอบกับการที่ได้รับคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา จึงมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และพัฒนาจนได้แบบร่างในครั้งที่ 2 นี้

1) พัดรองชุดงานมงคลพิธีทางโลก

เปลี่ยนจากหลักธรรม อย่างอนตต้นสาย อย่างายทำกิน อย่างนเงินน้อย อย่างคยวาสนา อย่างบ่าบวยมุข ในแบบร่างครั้งที่แล้ว มาใช้หลักสี 5 เนื่องจากเป็นหลักธรรมเบื้องต้นที่กำหนดเกี่ยวกับความประพฤติของคนเพื่อความอยู่ด้วยกันเป็นปกติสุขเป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นหลักธรรมที่ชาวพุทธรู้จักกันดี เพราะได้อธินพระศาสดกันมาตั้งแต่เด็กยังไม่รู้ความหมาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ใช้จะไม่สื่อโดยตรง แต่สื่อถึงสิ่งที่ควรละเว้นประกอบกับข้อความ ส่วนนมพัตนั้นใช้จากแบบร่างนมพัตศีล 5 ในครั้งแรก แต่ปรับสัดส่วนให้พอดีกับลาย

ภาพที่ 18 แบบร่างพัตรรองชุดงานมงคลพิธีทางโลก ครั้งที่ 2 (ชุดศีล 5)

1.1) เล่มแรกและเล่มที่ 2 ใช้ภาพสัตว์และทรัพย์สื่อถึงสิ่งที่ควรละเว้นโดยตรง

1.2) เล่มที่ 3 ใช้หัวใจ และดอกไม้(สิ่งสวยงาม) สื่อ

1.3) เล่มที่ 4 คือ การพูดปด ซึ่งจริงๆ แล้วหมายรวมถึงการพูดนินทา ส่อเสียดด้วย จึงใช้ภาพที่สื่อถึงสัตว์ต่างๆ ที่คนนิยมใช้คำพูดถึงกัน ได้แก่ ปากนกปากกา ปากหอย(ไม่มีในภาพ)ปากปู ปลาหมอตายเพราะปาก ซึ่งทั้งหมดในภาพจะอยู่ภายใต้ดอกบัว เพื่อการจัดวางที่สวยงาม และนอกจากนั้นยังสื่อถึงการอยู่ใต้ดอกบัวแห่งปัญญา

1.4) เล่มที่ 5 นอกจากจะสื่อถึงเครื่องดื่มมีนเมาแล้ว ฟังชวายังสื่อถึงยาเสพติดชนิดอื่นด้วย เพื่อให้ครอบคลุมถึงสิ่งมีนเมาที่จะทำให้ขาดสติ

2) พัตรรองชุดงานมงคลพิธีทางศาสนา

ใช้หลักธรรมที่ลึกซึ้งมากกว่าหลักธรรมทั่วไป เนื่องจากคิดว่าผู้ที่มาในงานพิธีทางศาสนาน่าจะเป็นผู้ใฝ่ธรรมะและมีความรู้ในด้านธรรมะมากกว่าคนทั่วไป จึงเลือกใช้ อินทรีย์ 5 ซึ่งเป็นหลักธรรมหลักปฏิบัติธรรมสู่การนิพพาน และหลักธรรมนี้เองที่นำพระพุทธรูปเข้าสู่ การตรัสรู้ อันได้แก่

ศรัทธา หมายถึง ความเชื่อ ว่าหนทางดับทุกข์มีจริง

วิริยะ หมายถึง ความเพียรที่จะปฏิบัติธรรม

สติ หมายถึง การระลึกได้ รู้ว่าตนทำสิ่งใด

สมาธิ หมายถึง การสงบจิต จดจ่อกับสิ่งที่ทำ

ปัญญา หมายถึง การรู้สภาวะตามความเป็นจริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลังจากการทำแบบร่างครั้งที่แล้ว พบว่าแม้ว่าพัคทองจะไม่จำเป็นต้องมีนมพัคเสมอ แต่หากมีจะเป็นการสวยกว่า จึงมีการออกแบบลวดลายบอกชื่อชุดในส่วนของนมพัคขึ้นมาด้วย

ภาพที่ 19 แบบร่างนมพัคชุดอินทรี 5 แผ่นที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 20 แบบร่างนมพีลชุดอंत्रีย์ 5 แผ่นที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 21 นมพัตชุดอินทรี 5

ภาพที่ 22 แบบร่างพัตรองชุดงานมงคลพิธีทางศาสนา ครั้งที่ 2 (ชุดอินทรี 5)

ภาพที่ใช้ในชุดนี้จะเป็นภาพพระพุทธรูปในปางต่างๆ ก่อนตรัสรู้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1) ศรัทธา ใช้ปางมหาภิเนษกรรมศ หรือปางอริชฐานเพศบรรพชิต คือปางที่พระพุทธเจ้าออกอริชฐานบวช เกิดศรัทธาอยากรู้ถึงธรรม ในพัตจะเน้นที่ส่วนมือและปากที่อริชฐาน

2.2) วิริยะ ใช้ปางชัตสมาธิเพชร คือปางนั่งที่พระพุทธเจ้าทรงบอริชฐานว่า จะไม่ลุกไปไหนจนกว่าจะบรรลุ ในพัตเน้นมือและแข้งที่ขัดกันเป็นจุดเด่นของปาง

2.3) ศติ ใช้ปางมารวิชัย เป็นปางที่พระพุทธเจ้ากลับหันไปคิดถึงโลกียสุขเมื่อครั้งยังครองเรือน ผู้แต่งปฐมสมโพธิกถา จึงใช้การผจญของมารเป็นสัญลักษณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่สุดท้ายพระองค์ทรงใช้สติรู้ว่าตนทำสิ่งใดอยู่ จึงกลับมาเจริญสมาธิต่อไปได้ ในพัดเน้นที่มีมือซึ่ง
เป็นจุดเด่นของปางเช่นกัน

2.4) สมาธิ ใช้ปางสมาธิ เป็นปางนั่งสมาธิพระบาทขวาทับพระ
บาทซ้าย ตามที่เห็นทั่วไปในพระประธานวัดต่างๆ พระพุทธเจ้าได้ทรงนั่งในท่านี้จนตรัสรู้ ในพัดจึง
ให้เห็นบางส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นปางนี้

2.5) ปัญญา ใช้ปางตรัสรู้ เป็นปางเดียวกับปางสมาธิ แต่ปางนี้จะม
ีรัศมีแห่งปัญญาเกิดขึ้น หมายถึงการตรัสรู้ ในพัดเน้นที่พระเศียรและรัศมี

หลังจากทำเสร็จ คิดว่าน่าจะมีรายละเอียดที่สื่อถึงหลักธรรมมากกว่านี้ จึง
ได้คิดสัญลักษณ์ต่างๆ เพิ่มขึ้นมา มี 2 ส่วน ดังนี้

สัญลักษณ์ส่วนแรก คือ รัศมีหกสี ได้แก่ น้ำเงิน เหลือง แดง ขาว ส้ม
ประภัสสร(สีทั้งห้ารวมกัน) ซึ่งหมายถึงพระรัศมีของพระพุทธเจ้าที่จะแผ่ไปทั่วทุกทิศ คือ ซ้าย ขวา
หน้า หลัง บน ล่าง ซึ่งสีและความหมายเหล่านี้มีอยู่ในธงฉัพพรรณรังสี ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สากลของ
ศาสนาพุทธ สัญลักษณ์ที่ออกแบบนี้ในพัดรองแต่ละเล่ม จะมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ หมายถึงพระรัศมี
ที่ค่อยๆ สว่างมากขึ้นจนตรัสรู้

สัญลักษณ์อีกส่วนเป็นการสื่อถึง แต่ละข้อในอินทรีย์ ๕ ได้แก่

ศรัทธา ใช้รูปพระอาทิตย์ หมายถึง แสงสว่างและการเริ่ม
ศรัทธาแรกของมนุษย์คือ การศรัทธาธรรมชาติ ซึ่งหลักธรรมต่างๆ ก็เกิดขึ้นจากธรรมชาติ

วิริยะ ใช้รูปธรรมจักร หมายถึง การเริ่มปฏิบัติธรรมของ
พระพุทธเจ้าซึ่งเปรียบกับการเริ่มหมุนธรรมจักร

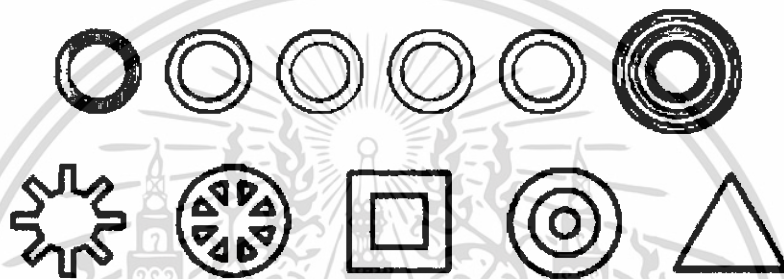
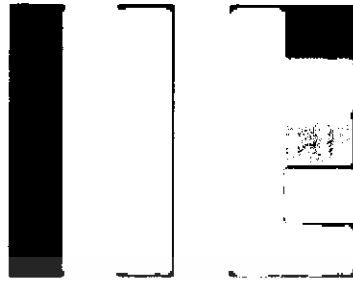
สติ ใช้สี่เหลี่ยม หมายถึง การตั้งมั่นกับปัจจุบัน

สมาธิ ใช้รูปวงกลมที่มีจุดศูนย์กลาง หมายถึง การจดจ่ออยู่กับที่
ไม่ฟุ้งซ่าน

ปัญญา ใช้รูปสามเหลี่ยม หมายถึง สามเหลี่ยมแห่งปัญญา และ
อภิปัญญาญาณ(ความรู้แจ้งอันประเสริฐ) ทั้งสามประการ ซึ่งพระพุทธเจ้าได้สำเร็จในคืนวันตรัสรู้
ได้แก่ บุพเพนิวาสานุสติญาณ หมายถึง ความรู้แจ้งถึงอดีตชาติหนหลังของทั้งตนและผู้อื่น.
จตุรปาตญาณ หมายถึง รู้แจ้งถึงการจุติ คือ กัมและเกิดของสัตว์โลก ตลอดจนถึงความต่างกันที่
เรียกว่ากรรม และอาสวัภขญาณ หมายถึง ความรู้แจ้งการสิ้นไปของกิเลส และปริยสัจสี่

สัญลักษณ์ทั้งหมดจะมีความเกี่ยวพันกันตลอด โดยเฉพาะ ศรัทธากับ
วิริยะ และสติกับสมาธิ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 23 ธงชัยพรรณรังสี และสัญลักษณ์ที่ออกแบบในชุด อินทรีย์ 5

ภาพที่ 24 นำสัญลักษณ์ที่ออกแบบในชุด อินทรีย์ 5 ไปใส่บนพัตรอง

3) พัตรองชุดงานอวมงคลงานศพ

ใช้หลักกรรม เกิด แก่ เจ็บ ตาย ตามเดิม แต่มีการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงหลักกรรมมากขึ้น และมีการออกแบบในส่วนของนมพัตรด้วย

คำที่นำมาใช้ออกแบบเป็นนมพัต คือ อนิจจัง อันเป็นหนึ่งในไตรลักษณ์ หรือลักษณะทางธรรมชาติ 3 ประการ ได้แก่ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ซึ่งความหมายของอนิจจัง คือ ทุกสิ่งทุกอย่างไม่คงที่ ไม่ยั่งยืนคงอยู่

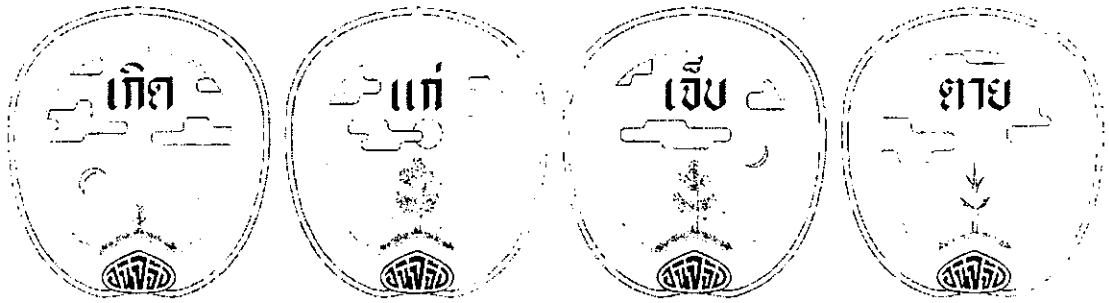

ภาพที่ 25 แบบร่างนมพัตชุดอนิจจัง

ภาพที่ 26 นมพัตชุดอนิจจัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 27 แบบร่างพัทธองชุดงานอวมงคลงานศพ ครั้งที่ 2 (ชุดอนิจจัง)

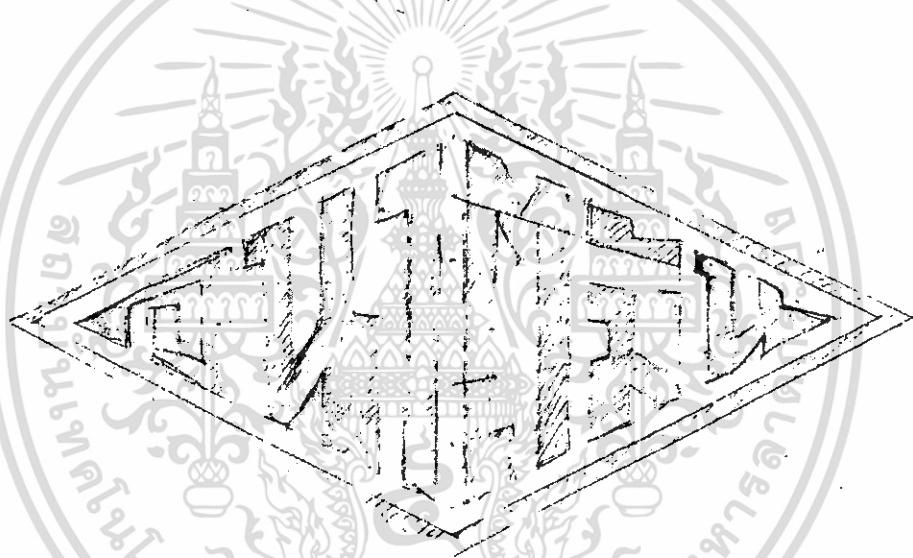
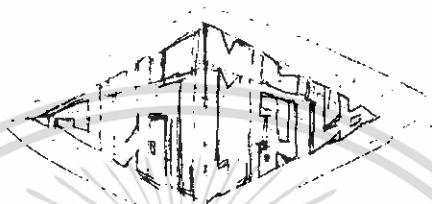
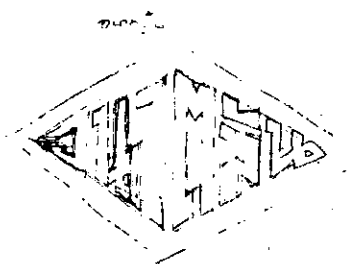
ความหมายในส่วนต่างๆ ของพัทธอง มีดังนี้

- 3.1) ใช้ต้นสาละในการสื่อความหมายถึงสิ่งมีชีวิต ซึ่งต้นสาละ เป็นต้นไม้ที่ปรากฏในพุทธประวัติว่า พระพุทธเจ้าทรงประสูติใต้ต้นสาละ ก่อนที่จะนั่งตรัสรู้ใต้ต้นโพธิ์ก็ทรงนั่งใต้ต้นสาละ และทรงปรินิพพานระหว่างต้นสาละสองต้น
- 3.2) ดวงจันทร์ในพัทธองแต่ละเล่ม มีความหมายถึงความไม่แน่นอนของเวลา เปรียบเสมือนพระจันทร์ที่มีข้างขึ้น-ข้างแรม
- 3.3) เมฆ คือ การเปลี่ยนแปลง ไม่คงที่แน่นอนของสิ่งต่างๆ
- 3.4) ต้นหญ้าใต้ต้นสาละ เป็นหญ้ากุสะ ซึ่งเป็นต้นหญ้าศักดิ์สิทธิ์ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้บนบัลลังก์หญ้ากุสะ สื่อถึงพระธรรม ถึงแม้เวลาผ่านไปก็ยังคงอยู่

4) พัทธองเดี่ยวสำหรับทุกวาระ

พัทธองเล่มเดี่ยวนี้ออกแบบเพื่อให้ใช้ได้ทุกวาระ สำหรับกรณีที่จำนวนพระไม่ตรงตามจำนวนพัทธองที่ได้ออกแบบไว้ หรือจะให้รูปอาวสุโสฬสแล้วถือเพียงรูปเดียวก็ได้

พัทธองเล่มนี้จึงใช้หลักธรรมที่แสดงถึงความเข้าใจในธรรมชาติ ซึ่งหลักธรรมที่เลือกมาก็คือ อนาถมัน หมายถึง ความไม่มีตัวตนของตนเองอย่างแท้จริง ทุกสิ่งล้วนมีสิ่งตรงข้ามซึ่งต้องอาศัยกันเกิดขึ้น จึงมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นโดยลำพังตัวเอง เช่น หากไม่มีความลุ่มหลงหรืออวิชชา ก็จะไม่มึนพาน หากไม่มีสั่น ก็จะไม่เปียก เป็นต้น

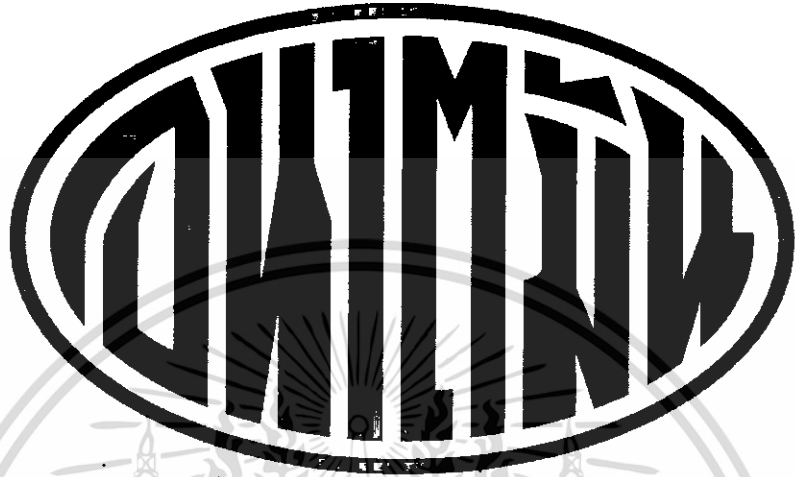
ภาพที่ 28 แบบร่างนมพัตอนาตมัน แบบที่ 1

ภาพที่ 29 นมพัตอนาตมัน แบบที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นมพืชนาตามันในแบบที่ 1 เมื่อลองนำไปวางบนพืด พบว่าไม่ลงตัว
เนื่องจากเหลือช่องว่างระหว่างนมพืดด้านล่างกับขอบของพืด จึงได้ลองออกแบบใหม่

ภาพที่ 30 นมพืชนาตามัน แบบที่ 2

ภาพที่ 31 แบบร่างพืดรองอนาตามัน แบบที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

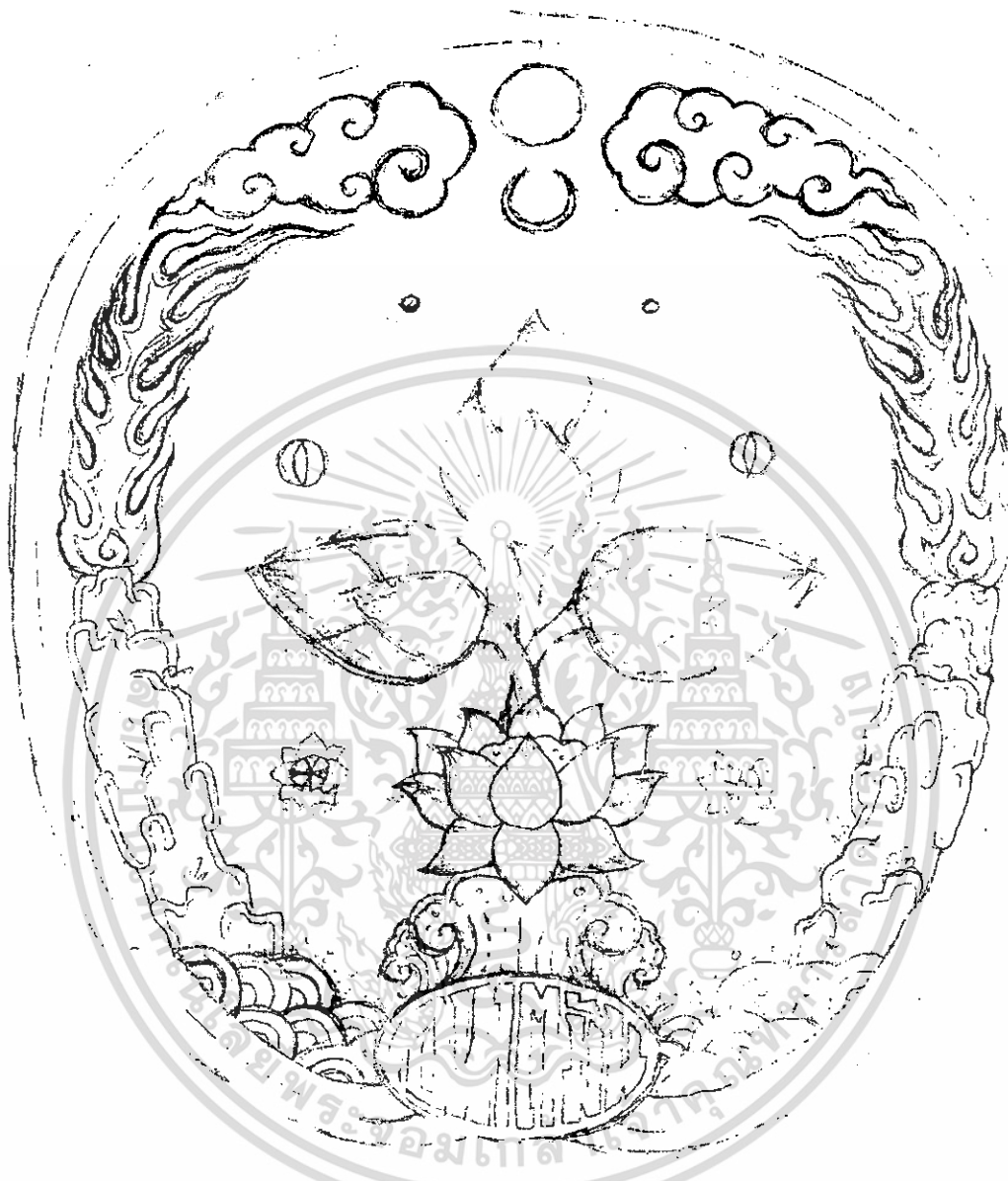
แบบร่างพัทธองอนาตมันในแบบแรก ออกแบบโดยเน้นความเท่ากันของ ชาย-ขวา มีการเปรียบเทียบบน-ล่าง ใน-นอก ดอกบัวตรงกลางและดวงตาพระพุทธรูปหมายถึง ศาสนาพุทธและการมองเห็นธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งมี พืช (ดอกบัวดอกเล็ก) สัตว์ (ดวงตาสัตว์) และมนุษย์ (จุดเล็กที่สุด) อยู่ล้อมรอบ ผ่านกาลเวลาทั้งกลางวันและกลางคืน

ภาพที่ 32 แบบร่างพัทธองอนาตมัน แบบที่ 2

แบบร่างพัทธองในแบบที่ 2 ได้เพิ่มความเป็นธรรมชาติมากขึ้น โดยได้นำ กับเมฆ แสดงถึง วัฏจักรการเวียนของน้ำ และตัดดวงตาของพระพุทธรูปไป แต่ยังคงมีความหมายของพระพุทธรูปศาสนาเป็นดอกบัวอยู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 33 แบบร่างพัตรองอนาตมัน แบบที่ 3

ในแบบร่างที่ 3 ได้มีการเพิ่มส่วนประกอบของธรรมชาติให้เป็นการอบของ หัตถ์ จากเดิมที่มีน้ำอยู่อย่างเดียว จึงเพิ่มธาตุอื่นๆ มา ได้แก่ น้ำ ดิน ไฟ ลม ส่วนดอกบัวตรงกลางก็เพิ่ม เป็น 3 ดอก แทนพระรัตนตรัย

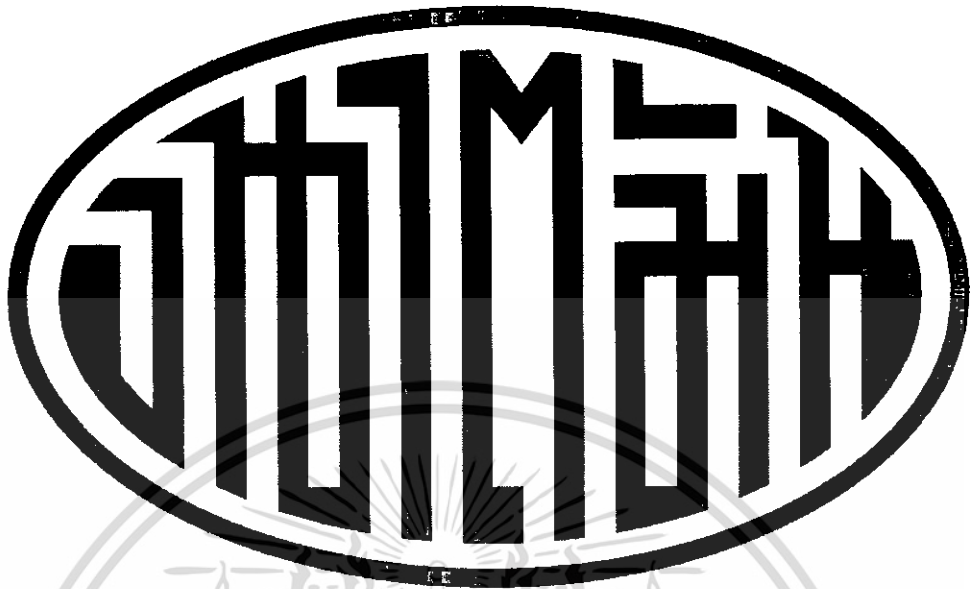
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 34 แบบร่างพัตรองอนาตมัน แบบที่ 4

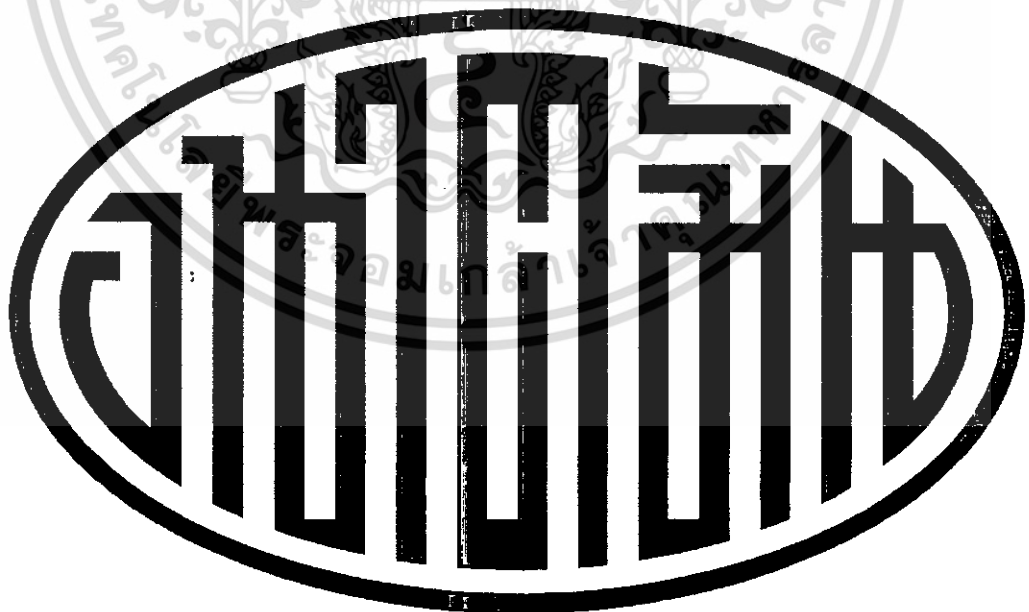
แบบที่ 4 นี้เป็นการปรับการจัดวางจากแบบที่ 3 ให้ส่วนที่เป็นน้ำมีมากขึ้น และปรับลักษณะการจัดวางของดอกบัว เมื่อทำเสร็จแล้วคิดว่าภาพโดยรวมมีความแน่นเกินไป และนมพืดก็ยังคงดูไม่ลงตัวเหมือนชุดอื่น จึงคิดที่จะปรับปรุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

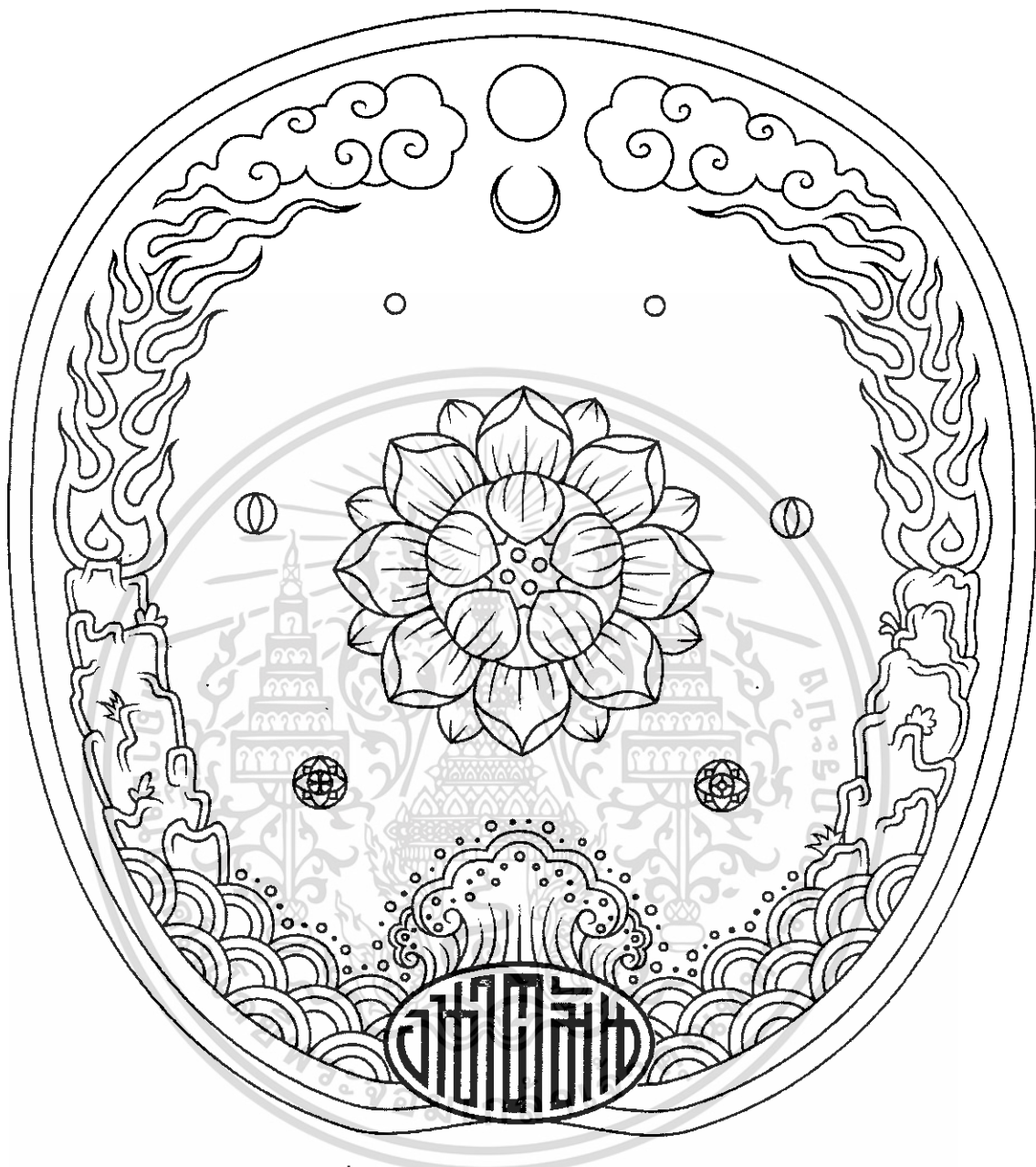
ภาพที่ 35 นมพัดคอนาคมนัน แบบที่ 3

นมพัดในแบบที่ 3 มีความลงตัวกว่า 2 แบบแรก แต่ยังมีส่วนที่ยังดูไม่คืออยู่ คือ ช่องว่างในตัว ต และบริเวณด้านข้างที่เป็นตัว อ กับ น เมื่อลองปรับแก้ จึงมีความลงตัวมากขึ้น เป็นแบบที่ 4

ภาพที่ 36 นมพัดคอนาคมนัน แบบที่ 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 37 แบบร่างพัตรองอนาตมัน แบบที่ 5

พัตรองอนาตมัน ในการออกแบบครั้งที่ 5 นี้ ได้เปลี่ยนดอกบัว ให้เหลือเพียงดอกเดียวเพื่อลดความแน่นขององค์ประกอบ และเป็นภาพดอกบัวจากมุมมองด้านบน จัดอยู่กลางพัด สี่ โดยรวมถึงพุทธศาสนา ส่วนองค์ประกอบอื่นยังมีลักษณะคงเดิม แต่มีการปรับขนาดและการจัดวางเพียงเล็กน้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปแบบร่างครั้งที่ 2

พัตรองแต่ละชุดมีการพัฒนาจากเดิม ได้นำสัญลักษณ์ทางศาสนามาใช้มากขึ้น ทำให้งานมีความน่าสนใจกว่าแบบร่างครั้งแรกจนเป็นที่น่าพอใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

ผลงานจริง

หลังจากผ่านขั้นตอนการพัฒนาแบบร่างมาจนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ จึงได้นำมาพัฒนาต่อจนเป็นผลงานจริง ดังต่อไปนี้

6.1 พัฒรองชุดงานมงคลพิธีทางโลก (ศีล 5)

จากแบบร่างมีการปรับปรุงการจัดวงเล็กน้อย และเลือกใช้สีที่ดูเป็นธรรมชาติ

ภาพที่ 38 พัฒรองชุดศีล 5 เล่มที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในเล่มที่ 3 นี้ มีการปรับจากแบบร่างที่เป็นดอกไม้กับหัวใจ เป็นดอกไม้กับผีเสื้อ ซึ่งคู่มือความหมายที่ตรงกับศีล 5 ในข้อ 3 มากขึ้น และยังได้ใช้ภาพของมรกกะลีผล ผลไม้ในป่าหิมพานต์ที่มีรูปกายคล้ายผู้หญิงซึ่งเหล่าเทพและวิยาจรต่างต้องการแย่งชิงรวมอยู่ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 41 พัดรองชุดสี 6 โคมที่ 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 42 พัดรองชุดสี 5 โถงที่ 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

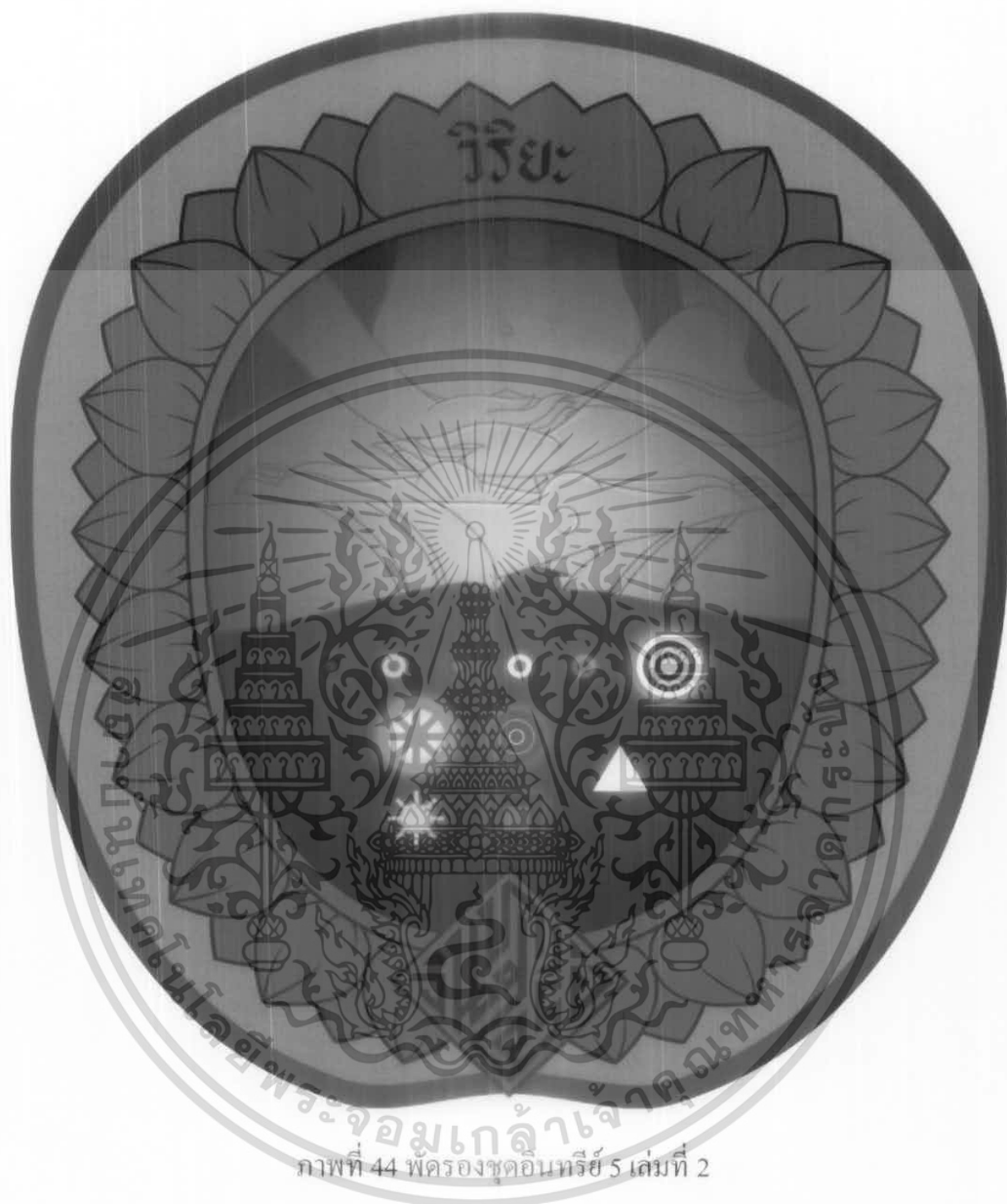
6.2 พัดรองชุดงานมงคลพิธีทางศาสนา (อินทรี 5)

จากแบบร่างมีการเน้นสัญลักษณ์แต่ละภาพให้เด่นในพัดรองที่สื่อถึงสัญลักษณ์นั้นๆ และเลือกใช้สีที่ให้ความรู้สึกถึงความเป็นไทย แต่มีความเป็นสมัยใหม่โดยการไล่สี และตัดกราฟฟิค

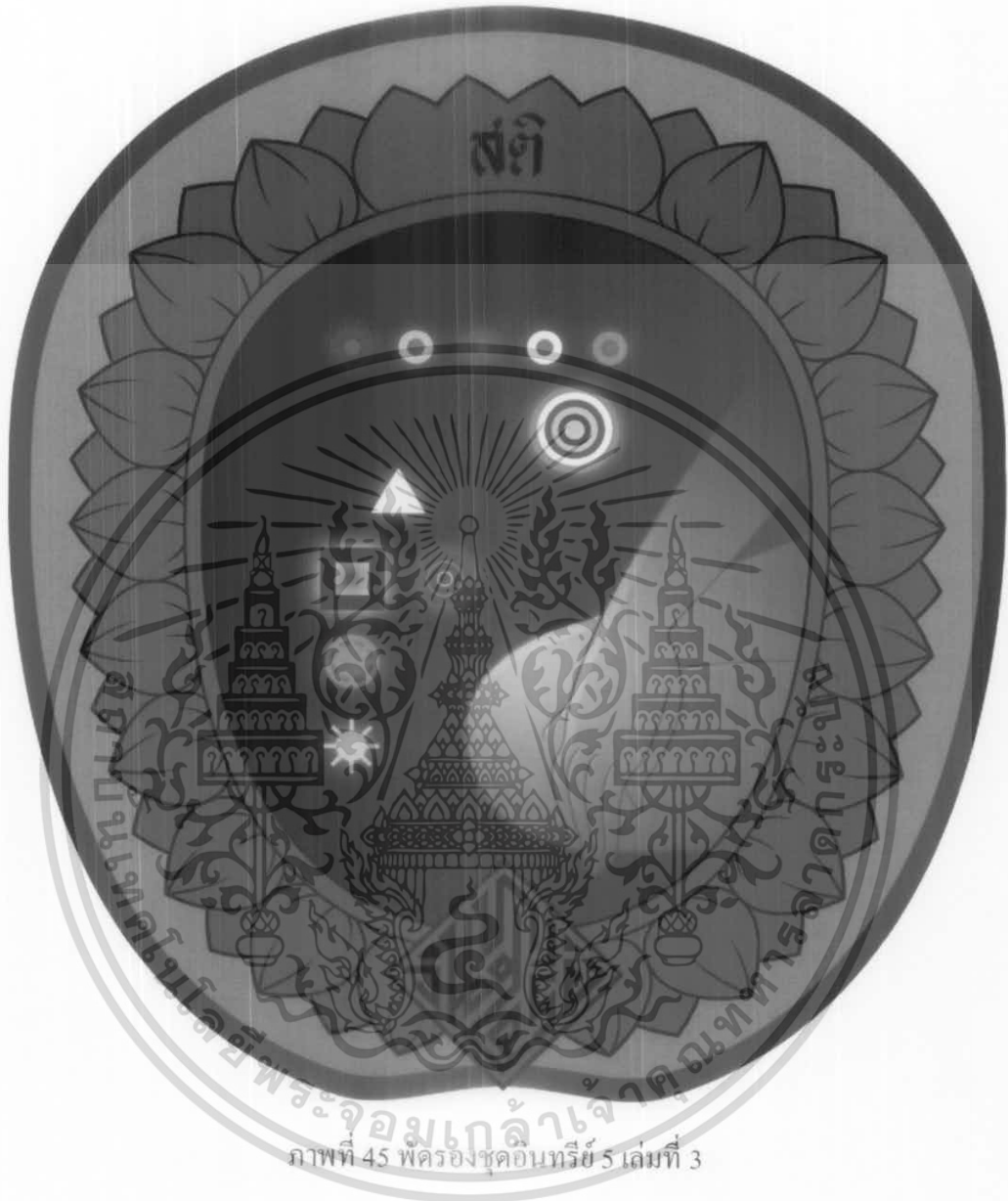
ภาพที่ 43 พัดรองชุดอินทรี 5 เล่มที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 44 พดรองชุดอินทรี 5 เล่มที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 45 พดรองชุดอนทรี 5 เล่มที่ 3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 46 พัตรองชุดอินทรี 5 เล่มที่ 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 47 พัดรองชุดอินทรี 5 เล่มที่ 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.3 พัดรองชุดงานอวมงคลงานศพ (อนิจจัง)

จากแบบร่างมีการปรับเทคนิคการวาดให้ดูจริงจังมากขึ้น เพิ่มขอบเรียบๆ และใช้สีที่ดูสงบ

ภาพที่ 48 พัดรองชุดอนิจจัง เล่มที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 50 พัดรองาตอญจิง เล่มที่ 3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.4 พัดรองเดี่ยวสำหรับทุกวาระ (อนาत्मน์)

จากแบบร่างนำมาลงสี โดยใช้สีที่ดูเรียบ สงบ และดูเป็นธรรมชาติ

ภาพที่ 52 พัดรองอนาत्मน์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5 พัดรองอนาत्मน์ที่สร้างขึ้นด้วยเทคนิคการปัก

ภาพที่ 53 พัดรองอนาत्मน์ที่สร้างขึ้นด้วยเทคนิคการปัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 7

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การเลือกทำศิลปะนิพนธ์นั้น ตามความเห็นของข้าพเจ้า ควรจะเลือกเรื่องที่ตนเองมีความสนใจ และมีความท้าทายให้ตนเอง ได้มีการพัฒนา เพราะจะทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีความสุข และได้ประโยชน์จากการทำ

จากการทำศิลปะนิพนธ์ชิ้นนี้ ตั้งแต่ขั้นตอนการหาข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล พัฒนาแบบร่าง จนสำเร็จเป็นผลงานจริง ถึงแม้จะมีอุปสรรคเกิดขึ้นบ้าง แต่ก็สามารถแก้ปัญหาหรือทำให้ปัญหา ลดลงเหลือน้อยที่สุด ทั้งหมดถือเป็นการเรียนรู้วิธีการทำงาน นอกจากนี้ยังทำให้ได้มีความรู้เพิ่มขึ้น ทั้งด้านการออกแบบและเรื่องหลักธรรมต่างๆ เกี่ยวกับพุทธศาสนา ซึ่งทั้งหมดนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในชีวิตรต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. ตาลปัตร ฝีพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์. กรุงเทพฯ ; บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2546
- กองพิพิธภัณฑสถานศึกษา กรมวิชาการ. พัตยศและต้นไม้สำคัญในพุทธประวัติ. กรุงเทพฯ ; โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2516
- คณะกรรมการฝ่ายจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึก ในคณะกรรมการอำนวยการ “งานเฉลิมฉลองครบรอบ 100 ปี วันคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี”. รวมธรรมะ. กรุงเทพฯ ; บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2543
- ณัฐภัทร จันทวิช. ตาลปัตรพัตยศ ศิลปะบนศาสนวัตถุ. กรุงเทพฯ ; รีเวอร์ บুকส์, 2538
- ณัฐภัทร จันทวิช. ตาลปัตรและเครื่องประกอบสมณศักดิ์. กรุงเทพฯ ; รีเวอร์ บুকส์, 2538
- ธนาภิต. ประเพณี พิธีมงคล และวันสำคัญของไทย. กรุงเทพฯ ; สำนักพิมพ์ ปิรามิด, 2543
- นายสุธา ลีนะวัต. การศึกษาเชิงวิเคราะห์งานออกแบบด้านจิตรกรรมและงานปักผ้ารอง(ตาลปัตร) ในฝีพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์. ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2533
- นิพนธ์ ทวีกาญจน์. การเขียนตัวอักษร และภาพประกอบตัวอักษร. กรุงเทพฯ ; สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, 2523
- นุกเศียว เดนโด เดียวไค (องค์การส่งเสริมพระพุทธศาสนา). คำสอนของพระพุทธเจ้า. โตเกียว ประเทศญี่ปุ่น : บริษัท โคโซโค พริ้นติ้ง จำกัด, 2533
- โพธิ์ ใจอ่อนน้อย. คู่มือลายไทย. กรุงเทพฯ ; สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548
- อ.เศรษฐมนต์ กาญจนกุล. เส้นสายลายไทย ชุดสกัดส่วนตัวละครและพุทธศิลปะ. กรุงเทพฯ ; สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ, 2536
- อ.เศรษฐมนต์ กาญจนกุล. เส้นสายลายไทย ลากสายเพื่อการออกแบบ. กรุงเทพฯ ; สำนักพิมพ์ เศรษฐศิลป์, 2546

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้